fi prea lungă lista tuturor, dacă i-aşi menţiona. Ţin însă să le aduc şi pe această cale mulţumiri tuturor, pentru efortul pe care l-au făcut, îndeosebi acelora care au înţeles că scena acestui festival e o scenă de prestigiu, care obligă la alcătuirea unui repertoriu ales, iar interpretarea acestuia la o aleasă ţinută artistică, lucru pe care l-au făcut cei mai mulţi.

Încă un lucru pe care ţin să-l subliniez în mod cu totul deosebit, este dorinţa multor tineri mai ales, să interpreteze cîntece populare. Dar, este de dorit ca aceştia s-o facă din dragoste sinceră pentru cultivarea cîntecului popular şi nu din dorinţa ascunsă de a face o carieră. O carieră în acest domeniu, pe lîngă că poate fi efemeră, este în orice caz extrem de grea. Să urmeze şi ei pilda, chiar a unor cîntăreţi care şi-au făcut un foarte bun nume, dar care continuă să-şi practice meseria de bază (ingineri, profesori, tehnicieni, muncitori etc.) şi care cîntă cu dragostea de a cînta, dobîndind pe tărîmul spinos al artei foarte mari succese în ţară şi în străinătate. Am aflat că ar exista vreo 8 000 de solişti cu „patalama" care le permite să interpreteze muzica populară, să zicem, ca „liber-profesionişti". Este enorm ! De asemenea, că o comisie se străduieşte să reducă numărul acestora la 2 000. Şi aşa este foarte mult.

Într-adevăr, folclorul nostru este foarte bogat, dar nu fără limite. Sînt foarte mulţi cîntăreţi buni şi foarte buni, dar nu toţi vor putea să facă din artă o meserie, şi nici nu este bine să facem o profesie din creaţia artistică populară, creaţie pe care poporul nostru a şlefuit-o în migala mileniilor, din simplul motiv că a simţit nevoia să-şi exprime gîndurile şi simţămintele.

CONSTANTIN RĂSVAN

DIN ŢARĂ

Cluj: „Attila" de Verdi

Sfîrşitul stagiunii ne-a rezervat bucuria unor surprize de real interes artistic, aşa cum a fost premiera pe ţară a operei *Attila* de Giuseppe Verdi, la Opera maghiară din Cluj. Nu încape nici o îndoială că această punere în scenă reprezintă unul din momentele majore ale trecutei stagiuni lirice pe ansamblul ei. Motivul ? Mai presus de orice originalitatea opţiunii repertoriale, ce ne îngăduie revelaţia unei lucrări verdiene de incontestabilă frumuseţe, dar aproape necunoscută. După premiera mondială din 1846, peste această partitură — a noua operă scrisă de Verdi — s-a aşezat o uitare cu totul nedreaptă. Ancorată în problematica istorică, aidoma predecesoarei sale *Nabucco*, opera *Attila* înseamnă totodată pe plan muzical o impresionantă anticipare a viitoarelor capodopere : *Trubadurul, Traviata, Bal mascat.* Fraze de mare farmec melodic, roluri ce asigură satisfacţia vocală a interpretului, satisfacţia muzicală a ascultătorului, totul pledează pentru viabilitatea scenică a acestei lucrări.

Abia de vreo 10 ani, opera a intrat într-o perioadă de redescoperire artistică, teatre din Florenţa, Viena, Budapesta, Berlin, străduindu-se să o repună în drepturi. Casa de discuri Philips a lansat recent prima integrală discografică a lucrării.

Premiera clujeană demonstrează şi faptul că atunci cînd există interes se găsesc soluţii de înnoire a afişului de spectacol, chiar şi menţinîndu-se în zona mult adulatului *belcanto*, dar fără a apela la titluri epuizat rulate, mentalitate prezentă în activitatea celor mai multe dintre teatrele noastre lirice, atunci cînd e vorba de literatura universală de gen. Premiera clujeană a operei *Attila* de Verdi m-a impresionat însă şi sub aspectul spectacolului, prin calitatea punerii în scenă. Muzical bine pusă la punct, interpretarea partiturii, desfăşurată sub bagheta dirijorului Vasile Mureşan, a îngăduit reconfirmarea unor păreri mai vechi privind conştiinciozitatea, seriozitatea profesională a colectivului operei maghiare. Dacă unii interpreţi mi-au provocat anumite rezerve în ceea ce priveşte rezolvarea muzicală a rolurilor, impresii dintre cele mai frumoase mi-au generat în schimb evoluţia tînărului bariton Denes Lajos Konya şi evoluţia basului Jenö Matyas — prezenţe cărora le-am datorat cele mai realizate momente ale spectacolului. Calitatea artistică a serii poartă însă în primul rînd amprenta capacităţii regizorale. Alexandru Szimberger ştie să separe esenţialul de neesenţial, ştie să construiască un spectacol de mare forţă expresivă. Mişcarea scenică, formulată în afara oricăror manierisme şi cu tot firescul atitudinii neconvenţionale, respiră o clară muzicalitate. Montarea semnată în colaborare cu scenografa Wittlinger Margit are farmecul spectaculozităţii, de bun gust artistic. Pornind de la valorificarea şi stimularea temperamentului interpretativ, în limitele distincţiei, prestanţei scenice, regizorul gîndeşte, imaginează totul sub semnul unei continui creşteri a tensiunii dramatice. În consecinţă nu putem aştepta decît cu cel mai mare interes, rolul artistic al apropiatei colaborări dintre Alexandru Szimberger şi colectivul Operei bucureştene, colaborare programată în noua stagiune, cînd reputatului regizor clujean i s-a încredinţat punerea în scenă a operei *Olandezul zburător* de Wagner.

T. ALBESCU

Zilele muzicale Tîrgumureşene

Festivalul tîrgmureşean îşi configurează cu fiecare nouă ediţie o personalitate tot mai distinctă, dobîndind, an de an, o tot mai largă rezonanţă în rîndurile muzicienilor ţării şi ale publicului din localitate.

Ne-a bucurat afluenţa de public care am constatat-o seară de seară în sălile de concert ; seriozitatea artistică pe care au demonstrat-o evoluţiile fiecărui ansamblu, fiecărui dirijor, fiecărui solist solicitat de agenda Festivalului ; entuziasmul, ardoarea, inte-

https://biblioteca-digitala.ro

resul cu care muzicienii orașului, melomanii din Tg. Mureș contribuie la instaurarea unui climat de continuă efervescență artistică ; substanțialul salt calitativ pe care-l marchează agenda actualei ediții.

Dacă primul Festival tîrgumureșean reprezenta, în 1971, mai curînd o primă experiență organizatorică, un teren de investigare a capacităților muzicienilor din localitate de a susține o astfel de inițiativă, și în același timp de investigare a oportunității, a necesității, a posibilităților de a cultiva în viața culturală a orașului o asemenea acțiune — cea de a doua ediție, cea din anul 1972, a subliniat forța organizatorilor tîrgumureșeni în concepția unei agende de atractivitate, demonstrînd o grijă deosebită în asigurarea unui întins cîmp de manifestare, de valorificare a potențialului local, creator și interpretativ.

Ce înseamnă cea de a treia ediție, în comparație cu Festivalurile din anii precedenți ?

În primul rînd, a fost vizibilă dorința organizatorilor de a păstra în alcătuirea programelor acele elemente care converg spre a da reuniunii muzicale tîrgumureșene specificitate, caracter distinct (și pe primul plan a stat din acest punct de vedere cultivarea tinerelor talente de rezonanță națională și chiar internațională, a devenit de pildă tradițională prezența uneia dintre marile noastre speranțe solistice în concertul de debut al Festivalului : — după Silvia Marcovici și Gabriela Ijak am aplaudat în concertul de debut al Festivalului pe violonista Cornelia Vasile), în al doilea rînd promovarea creației componistice transilvănene în general și a celei din Tg. Mureș în special, și în al treilea rînd acordarea unui loc de prim ordin pe afișul Festivalului forțelor interpretative din localitate. Cu alte cuvinte, organizatorii tîrgumureșeni au înțeles că oportunitatea, eficiența și utilitatea acestui Festival, rămîn direct dependente de modul în care știu să răspundă unor probleme de majoră importanță ridicate de evoluția vieții muzicale a orașului.

Timp de 11 zile, publicul tîrgmureșean a fost martorul unei agende artistice cuprinzînd tipuri de manifestări dintre cele mai diferite, de la recitalul instrumental și concertul coral, la o seară de balade și cîteva concerte de muzică de cameră, simfonică și vocal-simfonică.

Repertoriile propuse de-a lungul acestor manifestări au acordat un loc prioritar creației muzicale, mai vechi sau mai noi, din Tg. Mureș. Chiar în concertul inaugural al Festivalului, dirijorul Anghel Surev din Jugoslavia a prezentat două fragmente din *Simfonia în Fa major* de Albert Metz, animator al Conservatorului Municipal și al vieții muzicale a orașului, între anii 1908—1925.

Reținem prezența compozitorilor din Tg. Mureș în concertul susținut de Corul Filarmonicii (dirijori Birtalan Judit și Fejer Elemer), concert care și-a propus să valorifice pagini de autentică vibrație din creația veche și contemporană transilvăneană : *Noapte cu stele* de Voczelka-Vegler, *Clopot în amurg* de Laszlo Arpad, *Ziua ninge* și *La mijloc de codru des* de Gh. Dima, *Răsunet de la Crișana* de Ion Vidu, *Îmi aștern năframa* de Trozner Iozsef, *Cîntecul cosmosului* de Kozma Geza, *Imagini bănățene* de Zeno Vancea, *Nunta țărănească* de Tudor Jarda, *Hai să cîntăm* de Birtalan Joszef, *Colind* de Dan Voiculescu, *Visare — Nori de amurg* de Csiki Boldizsar, *Bocet către Janus Pannonius* de Szabo Csaba, *Eglogă* de Sigismund Toduța, *Urare, Zicală la secerat* și *Locomotiva Griviței* de Zoltan Aladar.

O prezență cu caracter mai particular în contextul Festivalului și l-a propus seara de balade ce a urmărit să ofere o imagine complexă asupra acestui gen.

Pe afiș, printre alte lucrări : *Balada Comunistului* de Matei Kozma, *Balada* de Remus Georgescu, *Balada „Görög Ilona"* de Csiky Boldizsar, *Balada haiducului* de Szabo Csaba.

Apreciind atenția deosebită cu care a fost promovată în festival creația muzicală tîrgumureșană, subscriem ideii afirmate de Zeno Vancea, președinte de onoare al Festivalului din Tg. Mureș, după care astfel de manifestări muzicale de amploare oferă compozitorilor din anumite localități prilejul de a se prezenta în grup, de a releva unele tendințe stilistice comune, auditorul putîndu-și forma astfel o imagine mai clară despre creația muzicală a orașului respectiv.

Bineînțeles, organizatorii Festivalului tîrgumureșean și-au propus (dincolo de o accentuată promovare a creației locale în particular și a celei transilvănene în general), cuprinderea în programe a unor nume semnificative în componistica românească. Exemple în acest sens : *Concertul pentru orchestră de coarde* de Paul Constantinescu, piesa lui Corneliu Dan Georgescu *Hore lungi,* interpretată în concertul Filarmonicii din Cluj sau lucrările corale românești cuprinse în programul Corului Madrigal (*Remember Hiroșima* de Dan Buciu, *Din lumea copiilor* de Liviu Glodeanu, *Obîrșii,* de Mihai Moldovan).

Din literatura muzicală universală, organizatorii Festivalului tîrgumureșean au încercat o largă cuprindere stilistică, de la muzică vocală renascentistă și creații pentru orgă din secolul XVI, pînă la o suită de Respighi și cvartete de Ravel și Bartok.

Susținerea interpretativă a manifestărilor Festivalului a revenit, se subînțelege, în primul rînd, forțelor artistice locale, în permanentă ascensiune calitativă : Orchestra simfonică a Filarmonicii (dirijor Szalman Lorant), Corul Filarmonicii (dirijori Birtalan Judit și Fejer Elemer), Orchestra de cameră a Filarmonicii (concert-maestru Iuliu Hamza) Ansamblul artistic „Mureșul".

Subliniind seriozitatea, probitatea profesională pe care au demonstrat-o formațiile locale în desfășurarea Festivalului, menționăm de asemenea participarea unor prestigioși oaspeți de peste hotare la festivitățile muzicale de la Tg. Mureș : dirijorul jugoslav Anghel Surev, organistul ceh Jiri Ropek, Filarmonica din Cluj (dirijor Emil Simon, — solist Ștefan Ruha) duoul englez Winford Evans (tenor) și Carl Shavitz (lăută). Cvartetul *Kodaly* din R. P. Ungară, Corul *Madrigal* dirijat de Marin Constantin, grupul de soliști — Emilia Petrescu, Florin Diaconescu, Gh. Crăsnaru — care și-au dat concursul la interpretarea oratoriului *Alexanderfest* de Händel.

Aplaudînd eforturile organizatorilor pentru a asigura celei de a treia ediții a „Zilelor muzicale tîrgumureșene", un superior nivel artistic, programe bine chibzuite, în versiuni interpretative de calitate, momente

https://biblioteca-digitala.ro

capabile să evidenţieze particularităţile muzicale locale, ne îngăduim să oferim instituţiilor muzicale din oraşul Tg. Mureş, cîteva teme de meditaţie înainte de a porni la elaborarea viitoarei ediţii :

— În primul rînd credem că grija pentru complexitatea tipurilor de manifestări nu a mers paralel cu preocuparea pentru o programare ritmică, strînsă a momentelor concertistice. (În această ordine de idei, generalizînd problema, pentru menţinerea unui continuu interes al publicului, festivalurile, avînd drept principal mobil valorificarea potenţialului artistic local, trebuie să nu-şi propună un calendar concertistic circumscris unei perioade mai mari de 7—8 zile).

— În al doilea rînd, sub aspect repertorial, am obiecta insuficienta prezenţă pe afiş a primelor audiţii, căci, fără îndoială, una din menirile importante ale Festivalului rămîne stimularea creaţiei autohtone.

— În al treilea rînd, apreciind dorinţa de a integra în agenda Festivalului noi formule de manifestări, ne pare totuşi rău că această preocupare nu s-a materializat în acest an, decît prin reeditarea (ne referim la seara de balade), a unui spectacol montat în premieră în urmă cu ani.

— În sfîrşit, ar fi necesară, credem, o lărgire a ariei „oaspeţilor" din ţară, invitaţi a-şi da concursul la manifestările Festivalului din Tg. Mureş. Pînă acum, invitaţiile au fost acordate cu predilecţie doar citorva instituţii — printre ele Filarmonica din Cluj şi Corul Madrigal — în condiţii în care publicul din oraş, avem certitudinea, ar fi interesat să cunoască şi alte colective artistice ale ţării, colective care, nu ne îndoim, ar răspunde oricăror solicitări făcute din timp.

TEODORA ALBESCU
IOSIF SAVA

Braşov

Mai. Actele de prezenţă activă în lumea braşoveană a concertului şi-au înteţit frecvenţa în această penultimă lună a stagiunii, atingînd un nivel de viaţă muzicală apreciabil de ridicat.

Filarmonica „Gh. Dima" a cumulat în concertele săptămînale o seamă de realizări valoroase. Un ecou dominant printre toate manifestările soliste din cadrul ei a stîrnit interpretarea dată de Valentin Gheorghiu *Concertului în la minor* de Schumann. Opunînd unei aprige deslănţuiri de virtuozitate un delicat lirism ajuns pînă la diafanizări sonore de o subtilitate rar întîlnită chiar în arta marilor celebrităţi ale pianului, Valentin Gheorghiu a cucerit literalmente mulţimea ce-l asculta, oferindu-i prilejul de a trăi cu adevărat minunata capodoperă schumaniană.

Creaţia compozitorilor noştri a fost oportun reprezentată. A fost înfăţişată în fiecare concert cîte o lucrare de tendinţă şi manieră destul de diferite întîlnindu-se totuşi una cu alta pe o platformă comună a caracteristicilor esenţiale : stăpînire sigură şi dezinvoltă a unor mijloace evoluate de folosire bine determinată a polifonizării şi timbrării, pînă la obţinerea finalităţii în adevăr voite, claritate de intenţii şi unitate în stilul adoptat.

Concertul pentru pian şi orchestră de Dan Constantinescu, al cărui complex ritmic, contrapunctic şi armonic e total filtrat şi cizelat, mărturiseşte o aleasă substanţialitate de conţinut. Aportul solistic al tinerei interprete Anca Rachmuth, şi-a cîştigat de la sine toată preţuirea, demonstrînd un dar special de a „juvaeriza" cele mai temerare şi complicate agregaţii armonice şi de a descurca în volantă iscusinţă primejdioase trăsături instrumentale în conjuncturi de linie şi ritm puţin obişnuite. (Dirijor I. Ionescu Galaţi).

Concertul pentru orchestră de coarde de Aurel Stroe denotă o deosebită forţă interioară şi o accentuată prezenţă de stil personal în exprimarea mesajului, odată cu un simţ constructiv bine caracterizat. (Dirijor I. Ionescu Galaţi).

În sfîrşit, în ultima din cele trei compoziţii româneşti Nicolae Beloiu, fără a recurge la simbol, onomatopee sau convenţionalism, sugerează în fel şi chip viaţa de imens stup uman sau freamătul multiform al uzinei de gîndire şi acţiune perpetue al unui mare oraş, totul sub titlul ingenios şi lapidar de *Ritmuri citadine,* ilustrat viu şi cu variată imaginaţie în simfonizare. (Dirijor Mircea Lucescu).

Printre celelalte afirmări deosebit de izbutite, citäm *Concertul brandenburgic* nr. 5 de Bach, în ale cărui părţi soliste s-au remarcat flautistul Eugen Vieru, violonistul G. Bălan iar în cea mai însemnată din ele, pianistul Liviu Teclu, care a evocat cu multă măiestrie şi stilistică elocinţa austeră şi de amplă măreţie a orgii. (Dirijor Mircea Lucescu).

În acelaşi concert au fost programate o binevenită primă audiţie a *Simfoniei în Do major, K.V. 162,* de Mozart şi *Variaţiile şi Fuga* de Benjamin Britten pe o temă de Purcell, partitură originală şi exigentă, împlinind în totul un concert de remarcabilă treaptă calitativă a Filarmonicii Gh. Dima, sub bagheta dirijorului Mircea Lucescu, muzician de viziune clară şi judicioasă şi de mijloace de conducere care găsesc întotdeauna calea cea mai certă şi mai firească pentru a o comunica orchestrei.

Simfonia III-a de Beethoven, uvertura la *Carnavalul roman* de Berlioz, o primă audiţie de Marcel Landowski, *Mişcare* pentru orchestră de coarde, în care se succed idei şi aspecte instrumentale ce se valorifică reciproc şi suita de balet din *Casse noisettes* a lui Ceaikovski au fost pentru dirijorul I. Ionescu Galaţi, tot atîtea confirmări ale influenţei de vie vibraţie pe care reuşeşte s-o propage orchestrei în concertele ce dirijează.

https://biblioteca-digitala.ro